

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2023 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział III Cywilny

w składzie: Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Janik-Białek

Protokolant: sekretarz sądowy Paulina Kłos

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2023 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z wniosku **L. B.**

z udziałem **G. S., M. S. i D. K.**

o uzupełniający dział spadku i zniesienie współwłasności

postanawia

1. oddalić oba wnioski;
2. stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestniczki ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 10 marca 2023 r.

L. B. wniosła o zniesienie współwłasności oraz o dokonanie uzupełniającego działu spadku po M. D., zmarłej w dniu 31 maja 1997 r. w S., na zgodny wniosek stron, w ten sposób, że:

a) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), nabędą:

- G. S. w udziale 2/6,

- L. B. w udziale 2/6,

- M. B. w udziale 1/6,

- D. K. w udziale 1/6;

b) udział w wysokości 1/3 (24/72) w sprawie własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...), nabędą:

- G. S. w udziale 8/72,

- L. B. w udziale 8/72,

- M. B. w udziale 4/72,

- D. K. w udziale 4/72;

c) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...), nabędą:

- G. S. w udziale 2/6,

- L. B. w udziale 2/6,

- M. B. w udziale 1/6,

- D. K. w udziale 1/6.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że postanowieniem z dnia 18 grudnia 2002 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 3250/02 stwierdził, że spadek po M. D., zmarłej w dniu 31 maja 1997 r. w S., nabyli na podstawie ustawy w częściach po ¼: mąż E. D., córka G. D. (obecnie: S.), córka L. B. oraz córka I. B. – matka uczestniczek M. S. i D. K.. Następnie postanowieniem z dnia 23 września 2004 r. w sprawie III Ns 1925/04, Sąd Rejonowy w Szczecinie dokonał podziału majątku wspólnego, działu spadku po ww. spadkodawcy oraz zniesienia współwłasności w ten sposób, że prawo własności nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) oraz udział w wysokości (...) części w częściach wspólnych budynku oraz w prawie użytkowania wieczystego gruntu, dla której Sąd Rejonowy w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą Kw (...) (aktualnie numer (...)) przyznał na rzecz L. B. – bez obowiązku spłaty na rzecz pozostały współspadkobierców i współwłaściciela.

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2006 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 865/06, stwierdził, że spadek E. D., zmarłym w dniu 18 października 2004 r. w S., nabyła na podstawie ustawy córka L. B..

Postanowieniem z dnia 17 października 2006 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 2841/06 stwierdził, że spadek po I. B., zmarłej w dniu 5 lipca 2006 r. w L., nabył – na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 17 lutego 2006 r., otwartego i ogłoszonego w dniu 17 października 2006 r. – mąż A. B..

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie I Ns 501/11/09, stwierdził, że spadek po A. B., zmarłym w dniu 31 grudnia 2010 r. w L., nabyły na podstawie ustawy w częściach po ½ córki: M. B. i D. K..

Decyzją numer (...) z dnia 13 września 2010 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w P. stwierdziło nieważność decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w P. nr RL- (...) z dnia 1 kwietnia 1968 r. o przejęciu na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości rolnej położonej we wsi K. o pow. 8,0182 ha, zapisanej w księdze wieczystej Kw (...) jako własność M. K. (1) (M. D.), Z. N. i A. K. (1), w części dotyczącej działek numer(...), ark. mapy 1, obręb K. oraz stwierdziło, że w części nieruchomości obejmującej działki numer(...) decyzja Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w P. nr RL- (...) z dnia 1 kwietnia 1968 r. została wydana z naruszeniem prawa. Działka numer (...) została następnie administracyjnie przekształcona w działki numer (...).

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie I Ns 1644/15, zniósł współwłasność przekształconych nieruchomości, położonych w miejscowości K., o łącznej pow. 4.07.10 ha, dla których Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą numer (...), w ten sposób, że:

a) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...) o pow. 0.38.31 ha przyznał na własność:

- G. S. w udziale 2/8,

- L. B. w udziale 4/8,

- M. B. w udziale 1/8,

- D. K. w udziale 1/8,

b) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...) o pow. 0.30.39 ha przyznał na własność między innymi:

- G. S. w udziale 6/72,

- L. B. w udziale 12/72,

- M. B. w udziale 3/72,

- D. K. w udziale 3/72,

c) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...), o pow. 0.87.26 ha przyzna na wyłączną własność:

- G. S. w udziale 2/8,

- L. B. w udziale 4/8,

- M. B. w udziale 1/8,

- D. K. w udziale 1/8.

Wnioskodawczynie wskazała, że po przeprowadzeniu postępowania spadkowego po M. D. oraz po E. D. okazało się, że w skład spadku po M. D. wchodzi roszczenia wynikające z wydania decyzji numer (...) z dnia 13 września 2010 r. Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P.. Część spadkobierców zrzekła się dziedziczenia po ojcu E. D. (odrzucała spadek), gdyż zgodnie z wolą rodzeństwa spadek po E. D. (mieszkanie spółdzielcze), miał przypaść tylko jednej z sióstr – L. B.. W czasie, gdy toczyły się postępowania w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po M. D. i E. D. spadkobiercy nie mogli przypuszczać, że w przyszłości okaże się, że w skład spadku po ww. spadkobiercach wchodzić będzie udział w atrakcyjnej i wartościowej nieruchomości gruntowej. Obecnie udział uczestniczki L. B. w prawie własności tej nieruchomości jest wyższy od udziału jej rodzeństwa – uczestniczek postępowania, co rodzi konflikty między stronami.

W związku z powyższym strony – bez przeprowadzenia odrębnego i niepewnego postępowania o wznowienia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku – chciałyby ugodą wyrównać tę niesprawiedliwość – ustalić udziały w inny sposób, tj. w drodze sprawy o zniesienie współwłasności i zmodyfikować udziały w nieruchomości tak, aby odpowiadały ich aktualnej woli – bez żadnych spłat i dopłat. Konieczne jest zatem dokonanie uzupełniającego działu spadku po M. D., zmarłej w dniu 31 maja 1997 r. w S. oraz zniesienie współwłasności w sposób wskazany we wniosku.

Uczestniczki postępowania G. S., D. K. i M. S. poparły wniosek.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. D. zmarła w dniu 31 maja 1997 r. w S. i tam ostatnio stale zamieszkiwała.

Spadkodawczynie pozostawiła: męża E. D. oraz córki G. S., I. B. i L. D..

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2002 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 3250/02, stwierdził, że spadek po M. D., zmarłej w dniu 31 maja 1997 r. w S., nabyli na podstawie ustawy w częściach po 1/4: mąż E. D., córka G. D., córka L. B. oraz córka I. B..

Niesporne, a nadto dowód:

- akty stanu cywilnego k. 3 – 7 w aktach SR w Szczecinie III Ns 3250/02,

- zapewnienia spadkowe k. 13 w aktach SR w Szczecinie III Ns 3250/02,

- postanowienie z dnia 18.12.2002 k. 15 w aktach SR w Szczecinie III Ns 3250/02.

W dniu 1 października 2004 r. E. D. złożył oświadczenie o zrzeczeniu się wszelkich praw spadkowych po zmarłej żonie M. D. w toczącym się postępowaniu administracyjnym przed Wojewodą (...) o zwrot ziemi i odszkodowanie – nr sprawy : RR.IX – (...) na rzecz:

- córki L. B.,

- G. S. – córki M. D. z pierwszego małżeństwa,

- I. B. – córki M. D. z pierwszego małżeństwa.

Dowód:

- oświadczenie woli koperta na k. 4 w aktach SR w Szczecinie III Ns 865/06.

Postanowieniem z dnia 23 września 2004 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie, w sprawie III Ns 1925/04, dokonał podziału majątku wspólnego, działu spadku po ww. spadkodawcy oraz zniesienia współwłasności w ten sposób, że prawo własności nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) oraz udział w wysokości (...) części w częściach wspólnych budynku oraz w prawie użytkowania wieczystego gruntu, dla której Sąd Rejonowy w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą Kw (...) (aktualnie numer (...)), przyznał na rzecz L. B. – bez obowiązku spłaty na rzecz pozostały współspadkobierców i współwłaściciela.

Dowód:

- postanowienie z dnia 23.09.2004 r. k. 22 w aktach SR w Szczecinie III Ns 1925/04.

E. D. zmarł w dniu 18 października 2004 r. w S. i tam ostatnio stale zamieszkiwał.

Spadkodawca pozostawił: córkę L. D..

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2006 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 865/06, stwierdził, że spadek E. D., zmarłym w dniu 18 października 2004 r. w S., nabyła na podstawie ustawy córka L. B..

Niesporne, a nadto dowód:

- akty stanu cywilnego k. 3 – 4 w aktach SR w Szczecinie III Ns 865/06,

- zapewnienia spadkowe k. 9 w aktach SR w Szczecinie III Ns 865/06,

- postanowienie z dnia 24.04.2006 r. k. 10 aktach SR w Szczecinie III Ns 865/06.

I. B. zmarła w dniu 5 lipca 2006 r. w L..

Spadkodawczyni pozostawiła: męża A. B. i dwie córki: M. B. i D. K..

W dniu 17 lutego 2006 r. spadkodawczyni sporządziła testament własnoręczny, w którym do spadku powołała męża A. B. – w całości.

Postanowieniem z dnia 17 października 2006 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie III Ns 2841/06, stwierdził, że spadek po I. B., zmarłej w dniu 5 lipca 2006 r. w L., nabył – na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 17 lutego 2006 r., otwartego i ogłoszonego w dniu 17 października 2006 r. – mąż A. B..

Niesporne, a nadto dowód:

- akty stanu cywilnego k. 7 - 8 w aktach SR w Szczecinie III Ns 2841/06,
- protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu k. 9 w aktach SR w Szczecinie III Ns 2841/06,
- zapewnienia spadkowe k. 10 - 11 w aktach SR w Szczecinie III Ns 2841/06,
- postanowienie z dnia 17. (...) k. 12 aktach SR w Szczecinie III Ns 2841/06.

Decyzją numer (...) z dnia 13 września 2010 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w P. stwierdziło:

- w punkcie 1. nieważność decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w P. Nr RL- (...) z dnia 1 kwietnia 1968 r. przejmującej na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości rolną położoną we wsi K. o pow. 8,0182 ha, zapisaną w księdze wieczystej Kw nr (...) jako własność M. K. (1). Z. N. i A. K. (2) w części działek oznaczonych geodezyjnie: obręb K., ark. mapy 1, działki nr (...);

- w punkcie 2., że w części nieruchomości obejmującej działki nr (...) zaskarżona decyzja wydana została z naruszeniem prawa.

Niesporne, a nadto dowód:

- kopia decyzji nr (...) k. 17 – 24.

Działka numer (...) została następnie administracyjnie przekształcona w działki numer (...).

Niesporne.

A. B. zmarł w dniu 31 grudnia 2010 r. w L..

Spadkodawca pozostawił dwie córki: D. K. i M. B..

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie I Ns 501/11/09, stwierdził, że spadek po A. B., zmarłym w dniu 31 grudnia 2010 r. w L., nabyły na podstawie ustawy w częściach po 1/2 córki: M. B. i D. K..

Niesporne, a nadto dowód:

- akty stanu cywilnego k. 7 – 13 w aktach SR Poznań – Nowe Miasto i W. I Ns 501/11,
- zapewnienia spadkowe k. 33 – 34 w aktach SR Poznań – Nowe Miasto i W. I Ns 501/11,
- oświadczenia spadkowe k. 34 w aktach SR Poznań – Nowe Miasto i W. I Ns 501/11,
- postanowienie z dnia 17.11.2011 r. k. 36 w aktach SR Poznań – Nowe Miasto i W. I Ns 501/11.

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, w sprawie I Ns 1644/15, zniósł współwłasność nieruchomości położonej w K., o łącznej pow. 4.07.10 ha, dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą numer (...), składającej się między innymi z działek o numerach: 402/3, 402/6, i 402/8, w ten sposób, że:

a) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...) o pow. 0.38.31 ha przyznał na własność:

- G. S. w udziale 2/8,
- L. B. w udziale 4/8,

- M. B. w udziale 1/8,

- D. K. w udziale 1/8,

b) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...) o pow. 0.30.39 ha przyznał na własność między innymi:

- G. S. w udziale 6/72,

- L. B. w udziale 12/72,

- M. B. w udziale 3/72,

- D. K. w udziale 3/72,

c) nieruchomość stanowiącą działkę numer (...), o pow. 0.87.26 ha przyzna na wyłączną własność:

- G. S. w udziale 2/8,

- L. B. w udziale 4/8,

- M. B. w udziale 1/8,

- D. K. w udziale 1/8.

Niesporne, a nadto dowód:

- postanowienie z dnia 21.01.2016 r. k. 64 – 65 w aktach SR Poznań – Nowe Miasto i W. w P. w sprawie I Ns 1644/15.

Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2016 r. , sygn. akt I Ns 1644/15, Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P., VI Wydział Ksiąg Wieczystych, dokonał następujących wpisów:

a) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/3 – działki rolne, wpisu prawa własności na rzecz:

- G. S. w udziale 2/8,

- L. B. w udziale 4/8,

- M. S. w udziale 1/8,

- D. K. w udziale 1/8,

b) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/6 – działki rolne, wpisu prawa własności na rzecz, między innymi:

- G. S. w udziale 6/72,

- L. B. w udziale 12/72,

- M. S. w udziale 3/72,

- D. K. w udziale 3/72,

c) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/8 – nieużytki, wpisu prawa własności na rzecz:

- G. S. w udziale 2/8,
- L. B. w udziale 4/8,
- M. S. w udziale 1/8,
- D. K. w udziale 1/8.

Niesporne, a nadto dowód:

- odpis z księgi wieczystej Kw (...) k. 160,
- odpis z księgi wieczystej Kw (...) k. 161,
- odpis z księgi wieczystej Kw (...) k. 159.

W dniu 14 lutego 2018 r. G. S., L. B., M. S. i D. K. zawarły przedwstępną umowę uzupełniającego działu spadku po M. D. i zniesienia współwłasności, której przedmiotem były wchodzące w skład masy spadkowej po M. D.:

- a) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...),
- b) udział w wysokości 1/3 (24/72) w sprawie własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...),
- c) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...).

Strony zgodnie oświadczyły, że ich wolą jest zniesienie współwłasności ww. nieruchomości oraz dokonanie uzupełniającego działu spadku po M. D. w ten sposób, że:

- a) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) nabędą:

- G. S. w udziale 2/6,
- L. B. w udziale 2/6,
- M. B. w udziale 1/6,
- D. K. w udziale 1/6;

- b) udział w wysokości 1/3 (24/72) w sprawie własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...) nabędą:

- G. S. w udziale 8/72,
- L. B. w udziale 8/72,
- M. B. w udziale 4/72,
- D. K. w udziale 4/72;

- c) prawo własności nieruchomości stanowiącej działkę numer (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą Kw (...) nabędą:

- G. S. w udziale 2/6,
- L. B. w udziale 2/6,
- M. B. w udziale 1/6,
- D. K. w udziale 1/6.

Niesporne, a nadto dowód:

- przedwstępna umowa uzupełniającego działu spadku po M. D. i zniesienia współwłasności k. 25 – 31.

Sąd zważył, co następuje:

Złożone wnioski nie zasługiwały na uwzględnienie.

Stan faktyczny był niesporny, a nadto znajdował potwierdzenie w dokumentach prywatnych i urzędowych zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy oraz dokumentach urzędowych zgromadzonych w aktach Sądu Rejonowego w Szczecinie o sygnaturach: III Ns 3250/02, III Ns 865/06, III Ns 2841/06, III Ns 1925/04 i aktach Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu o sygnaturach: I Ns 501/11 i I Ns 1644/15, których prawdziwość i wiarygodność nie budzi zastrzeżeń.

Przepis art. 1035 k.c. stanowi, że jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu. Zgodnie z art. 1037 par. 1 k.c. dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu na żądanie któregośkolwiek ze spadkobierców. Wskazać przy tym należy, że sądowy dział spadku powinien obejmować cały spadek. Jednakże z ważnych powodów może być ograniczony do części spadku, o czym stanowi przepis art. 1038 par. 1 k.c. Przepis art. 689 k.p.c. stanowi, że jeżeli cały majątek spadkowy lub poszczególne rzeczy wchodzące w jego skład stanowią współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie, dział spadku i zniesienie współwłasności mogą być połączone w jednym postępowaniu.

Na podstawie złożonych przez wnioskodawczynię odpisów z ksiąg wieczystych prowadzonych dla objętych niniejszym wnioskiem nieruchomości Sąd ustalił, że w dziale II każdej z ksiąg wieczystych jako właściciele figurują wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania, odpowiednio:

a) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/3:

- G. S. w udziale 2/8,
- L. B. w udziale 4/8,
- M. S. w udziale 1/8,
- D. K. w udziale 1/8,

b) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/6, między innymi:

- G. S. w udziale 6/72,
- L. B. w udziale 12/72,
- M. S. w udziale 3/72,
- D. K. w udziale 3/72,

c) w księdze wieczystej Kw (...), prowadzonej dla nieruchomości gruntowej oznaczonej numerem 402/8:

- G. S. w udziale 2/8,
- L. B. w udziale 4/8,
- M. S. w udziale 1/8,
- D. K. w udziale 1/8.

Wpisy o powyższej treści zostały dokonane na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2016 r. , sygn. akt I Ns 1644/15 wydanego w sprawie o zniesienie współwłasności ww. nieruchomości. Stosownie do treści przepisu art. 624 zdanie pierwsze k.p.c. z chwilą uprawomocnienia się postanowienia przyznającego dotychczasowym współwłaścicielom części lub jednemu z nich całość rzeczy własność przechodzi na uczestników wskazanych w postanowieniu. Postanowienie, w którym sąd orzeka o zniesieniu współwłasności ma charakter konstytutywny. Uchyła ono dotychczasowe uprawnienia przysługujące współwłaścicielom na podstawie stosunku współwłasności, a jednocześnie tworzy dla nich nowe prawa. Na podstawie ww. postanowienia wnioskodawczyni i każdej z uczestniczek przyznano prawo własności nieruchomości w udziale wskazanym w jego treści i prawo to zostało ujawnione w odpowiedniej księdze wieczystej. W tym stanie rzeczy, skoro prawo własności ww. nieruchomości, w odpowiednich udziałach, zostało przyznane wnioskodawczyni i każdej z uczestniczek oraz ujawnione w księgach wieczystych prowadzonych dla tych nieruchomości, żądanie uzupełniającego działu spadku po M. D., obejmującego ww. nieruchomości, jest nieuzasadnione.

Nieuzasadniony okazał się również wniosek o zniesienie współwłasności ww. nieruchomości.

Przepis art. 210 par. i 2 k.c. stanowi, że każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Uprawnienie to może być wyłączone przez czynność prawną na czas nie dłuższy niż lat pięć. Jednakże w ostatnim roku przed upływem zastrzeżonego terminu dopuszczalne jest jego przedłużenie na dalsze lat pięć; przedłużenie można ponowić. Zniesienie współwłasności nieruchomości rolnej oraz gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów ustawy, o której mowa w art. 166 § 3, następuje z uwzględnieniem przepisów tej ustawy.

Na wstępie wskazać należy, że żądanie zniesienia współwłasności jest ustawowym prawem współwłaścicieli o tak podstawowym charakterze, iż co do zasady nie może być uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, bowiem z samego założenia współwłasność jest nietrwała i każdy ze współwłaścicieli musi liczyć się z możliwością jej zniesienia także w sposób, który może pozbawić go prawa do rzeczy lub je ograniczyć. Sposób zniesienia współwłasności zależy przede wszystkim od zgodnej woli wszystkich współwłaścicieli. Przy braku jednomyślności preferowany jest podział w naturze (art. 211 k.c.), w myśl zaś art. 212 § 2 k.c., rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych, albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Jak wynika z uzasadnienia wniosku, wniosek złożony w niniejszej sprawie ma zmierzać do wyrównania udziałów wnioskodawczyni i pozostałych uczestniczek w prawie własności wyszczególnionych we wniosku nieruchomości. W ocenie wnioskodawczyni i uczestniczek, owa nierówność udziałów polegająca na tym, że udział wnioskodawczyni jest wyższy od udziału rodzeństwa ma wynikać z faktu, że część spadkobierców miała zrzec się dziedziczenia po swoim ojcu (odrzuć spadek), gdyż zgodnie z wolą rodzeństwa spadek po E. D. (mieszkanie współdzielcze) miał przypaść tylko jednej z sióstr – L. B..

W ocenie Sądu zamiar, jaki chciały osiągnąć w niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni i uczestniczki, jest sprzeczny z istotą postępowania o zniesienie wspólności. Zniesienie współwłasności ma na celu ukształtowanie prawa własności, przysługującego do tej samej rzeczy niepodzielnie więcej niż jednej osobie w taki sposób, żeby prawo to przestało być wspólne, a zatem **nowe ukształtowanie prawa własności rzeczy stanowiącej przedmiot współwłasności przez odebranie temu prawu cechy wspólności**. Ten skutek jest osiągnany

postanowieniem znoszącym współwłasność ex nunc, które dotyczy wszystkich podmiotów stosunku współwłasności. Zniesienie wspólności praw do nieruchomości ma zatem na celu wyjście z mogącego rodzić spory stanu wspólności z zapewnieniem każdemu z współuprawnionych możliwie korzystnych dla niego warunków rozwiązania węzła wspólności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I CSK 85/16). Wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania zmierzają tymczasem nie do wyjścia ze współwłasności, lecz do zmiany wielkości udziałów w prawie własności wymienionych we wniosku nieruchomości. Zmiana zaś wielkości udziałów nie może być dokonana w postępowaniu o zniesienie współwłasności ani w drodze orzeczenia sądowego ani w drodze ugody sądowej. Jest bowiem sprzeczna z celem tego postępowania. Za rozstrzygnięciem w przedmiocie zmiany wielkości udziałów we współwłasności nieruchomości w trybie postępowania o zniesienie współwłasności nie może bowiem przemawiać fakt, że wynik innego postępowania (o wznowienie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku) jest niepewny, a zawarcie umowy w formie aktu notarialnego wiąże się ze znacznymi kosztami. Zarówno orzeczenie sądu jak i ugoda zawarta przez uczestników niniejszego postępowania zmierzałyby bowiem do obejścia prawa, a w szczególności przepisów o zniesieniu współwłasności.

Udział w prawie własności nieruchomości gruntowej, która obejmowała między innymi działki wskazane we wniosku, przysługiwał matce wnioskodawczyni i uczestniczek – M. D.. Spadek po niej, nabyli z mocy ustawy mąż E. D. oraz córki spadkodawczyni w udziale w wysokości $\frac{1}{4}$ każdy. Spadek po E. D. natomiast nabyła córka L. B.. Stąd też jej udział w prawie własności nieruchomości objętych wnioskiem jest wyższy niż udział uczestniczek postępowania. Jego wielkość wynika bowiem nie tylko z faktu dziedziczenia po matce M. D. (w udziale do $\frac{1}{4}$), ale również i z faktu dziedziczenia po ojcu E. D. (jego udział w wysokości $\frac{1}{4}$). Wbrew stanowisku wnioskodawczyni wyższa wielkość udziałów w prawie własności nieruchomości nie wynika z faktu zrzeczenia się przez jej siostry G. S. i I. B. spadku po E. D., czy odrzucenia spadku nim, lecz z faktu, że tylko ona – jako jedyne dziecko E. D., była powołana do spadku po nim z mocy przepisu art. 931 par. k.c. G. S. i I. B. nie były córkami E. D. – z treści skróconych aktów małżeństwa ww. osób wynika, że ich ojcem był M. K. (2). Nie były one zatem powołane do spadku po E. D. z mocy ustawy. Z okoliczności faktycznych sprawy nie wynika, aby E. D. sporządził testament, w którym do spadku powołałby, za wyjątkiem swojej córki, również córki swojej żony z jej pierwszego małżeństwa – Sąd, zgodnie z wnioskiem stwierdził nabycie spadku po E. D. z mocy ustawy. Skoro zatem G. S. i I. B. nie były powołane do spadku po E. D. na żadnej podstawie, nie mogły skutecznie zrzec się spadku po nim, czy też odrzucić spadku po tym spadkodawcy. W tym kontekście nie sposób mówić o niesprawiedliwości wynikającej z faktu, że po przeprowadzeniu postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po M. D. i po E. D. okazało się, że w skład spadku wchodzi atrakcyjna i wartościowa nieruchomość, o istnieniu której spadkobiercy nie mieli wiedzy. W świetle powyższego żądanie wniosku zmierza w istocie do zmiany postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po E. D., a także i po M. D.. Zmiana tego rodzaju jest niedopuszczalna w postępowaniu o zniesienie współwłasności. Temu celowi służy postępowanie o uchylenie lub zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku oraz postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Nadto zauważyć należy, że objęte wnioskiem nieruchomości stanowiły nieruchomość rolną wchodzącą w skład gospodarstwa rolnego. W dacie otwarcia spadku po M. D. obowiązywały szczególne zasady dziedziczenia gospodarstw rolnych. Zgodnie z przepisem art. 1059 k.c. spadkobiercy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku:

- 1) odpowiadają warunkom wymaganym dla nabycia własności nieruchomości rolnej w drodze przeniesienia własności albo
- 2) są małoletni bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- 3) są trwale niezdolni do pracy.

Ograniczona była również możliwość powołania spadkobiercy w drodze testamentu. Zgodnie bowiem z art. 1065 par. 1 k.c. spadkobiercą testamentowym gospodarstwa rolnego może być każda osoba, która w chwili otwarcia spadku odpowiada warunkom wymaganym dla nabycia własności nieruchomości rolnej w drodze przeniesienia własności. Zgodnie natomiast z przepisem art. 1066 k.c. w stwierdzeniu nabycia spadku wymienia się osobno spadkobierców dziedziczących gospodarstwo rolne oraz ich udziały w tym gospodarstwie. Powyższe regulacje również

stoją na przeszkodzie zniesieniu współwłasności w celu dokonania zmiany wielkości udziałów w prawie własności nieruchomości.

Osiągnięcie celu w postaci zmiany wielkości udziałów przypadających każdemu ze współwłaścicieli w prawie własności wymienionych we wniosku nieruchomości możliwe jest jedynie na skutek zawarcia umowy skutkującej zmianą wielkości udziałów w prawie własności nieruchomości. Zgodnie z przepisem art. 198 k.c. każdy ze współwłaścicieli może rozporządzać swoim udziałem bez zgody pozostałych współwłaścicieli. Pod pojęciem „rozporządzenia” rozumieć należy, zgodnie z jego ogólną definicją czynność prawną, której bezpośrednim celem i skutkiem jest przeniesienie, obciążenie lub zniesienie prawa majątkowego. Wynikające z tego przepisu prawo do rozporządzenia udziałem w prawie współwłasności dotyczy także udziału w nieruchomości rolnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., III CKN 614/00). Umowa taka może być zawarta nie tylko przed notariuszem, ale również i przed sądem w postępowaniu pojednawczym unormowanym w przepisie art. 184 k.p.c. i nast. Ugoda zawarta w ramach postępowania pojednawczego jest ugodą sądową, podobnie jak ugoda zawarta przez strony przed sądem w toku procesu. Ugoda zawarta przed sądem zastępuje formę aktu notarialnego (por. np. postanowienie SN z 1.06.1964 r., III CR 27/64, OSNCP 1965/3, poz. 45; postanowienie SN z 8.01.2002 r., I CKN 753/99, LEX nr 559925) i jako taka może stanowić podstawę wpisu w księdze wieczystej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd oddalił zarówno wniosek o uzupełniający dział spadku M. D. jak i wniosek o zniesienie współwłasności opisanych we wniosku nieruchomości.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z zasadą wyrażoną w przepisie art. 520 par. 1 k.p.c., który stanowi, że każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sędzia Małgorzata Janik - Białek